

Ezen indokolás szerint tehát „**minden közjegyzői törvény**“ és a javaslat közt más eltérés nem volna, „**mint csakis a rokonsági viszonyt érdeklő fenti szabály kérdésében,**“ *következtetésképpen tehát minden egyéb külföldi közjegyzői intézmény is ismerné az előző, nagyfontosságú „birói, ügyvédi vagy megbizotti közreműködésből“ levont érdekeltégi akadályt!*

Na hát ez nagy tévedés! Igaz ugyan, hogy néhány, részben elavult német partikuláris törvény ismeri, illetőleg ismerte a szerezetlen működési tilalmat, — így különösen az 1853. évi hannoveri, az 1854. évi régi porosz, és az 1858. évi rajnai tartományok törvényei, — de csakis ott, ahol az **ügyvédi és a közjegyzői functio egy kézben van, illetőleg volt egyesítve** — és csak azon esetre, ha a közjegyzői működésnek valamely érdekelt fél ellentmond.

Egyébiránt utalunk a már fennebb idézett osztrák, bajor és francia közjegyzői törvényekre, amelyek *a mi közjegyzői törvényünknek mintául szolgáltak*, amelyekben pedig a kérdéses tilalomnak nyoma nincs.

Az absurd szabály ellen különösen állást is foglalt a német jogászi közvélemény, így egyebek közt Poroszország és Szászországban, ahol az annak idejében érvényben volt, de aztán meg is lett szüntetve!*

* Figyelmet érdemel e részben egyebek közt Weissler Adófnak a „Notariat der preussischen Monarchie“ című kitűnő munkájában (Leipzig, 1896) kifejtett eszmejárása, ahol ezeket írja:

Einen inneren Grund haben diese Beschränkungen nicht. Entweder der Notar urkundet für den, dem er den Prozess geführt — das ist gewiss unbedenklich, — oder für den Prozessgegner. Warum nicht, da dieser ihn doch freiwillig angeht. In neuester Zeit hat man sich denn auch überzeugt, dass es eingebildete Gefahren sind, die man fürchtet. Das rheinische Gesetz vom 13-ten April 1888 hat nur eine schwache Erinnerung daran behalten, und die sächsische Notariatsordnung vom 5-ten September 1892 (ez pedig a legújabb német törvény) hat die Beschränkung ganz fallen gelassen.

Egyébiránt az „**ügyvéd**“ minőségében, **peres** ügyben teljesített működéséből leszármaztatott érdekeltégi akadály kérdésének felvetésén még nem csodálkoznánk. Csakhogy szerintünk mégis csak túlmegy a törvény a kérdéses tilalmával, amidőn ezt az ügyvédnek még **perenkivüli előző működéséből is levezeti.** — **A bírónak előző perenkivüli működéséről** nem is szólunk!

Annál feltűnőbb pedig, hogy a törvény abszolút semmi kivételt nem ismer a közt: *vajjon az összes érdekelt felek a közjegyzői ügyködést elfogadják-e vagy nem? — és vajjon a közreműködés azon félre nézve, akivel szemben ez kéretik, netán előnyös-e vagy nem? — úgy amint az sem helyeselhető, hogy a merev tilalom szabályát odaállítja, anélkül, hogy ennek hatályát bizonyos időbeli korláthoz kötné!*

De még inkább megfoghatatlan és annál szigorúabban el is ítéendő a közjegyzőnek, mint *egyszerű egykori meghatalmazott, perenkivüli* minőségében teljesített működéséből levont tilalom!

Ime tehát, itt is megint csak felületes intézkedéssel állunk szemben, mely annál feltűnőbb és drastikusabb, mert míg — ama bizonyos — elavult német partikuláris törvények, melyek a kérdéses tilalmi szabály egyikét-másikat szelidebb értelemben ismerik, azt csakis **közjegyzői okiratok tekintetében** rendelik, — addig a mi törvényünk a közjegyzőnek **általában mindenféle ügyködését**, tehát egyebek közt még *egyszerű aláírások hitelesítésének és az intimációknak minden — még legártatlanabb nemének eseteiben is megtiltja* — a 104. §-sal csakis kereskedelmi és váltóóvásokra nézve engedvén kivételt!

És ha e tarthatatlan szabály megsértése még csak egyszerű *fegyelmi megtorlás* alá esnék (amint ezt ama bizonyos néhány teljesen elavult német particularis törvény is kimondja), de amidőn a mi törvényhozónk bölcse-

sége a legártatlanabb esetben is a legdrakonikusabb megtorlást alkalmazza, t. i. **magának a közjegyzői működésnek — a közjegyzői okiratnak semmisségét** állapítja meg, no hát akkor ez a codificatio a legkomolyabb elítélést provokálja.*

E kérdéssel egy adott concret eset alkalmából a „Kir. Közjegyzők Közlönyé“-nek 1910. évi 8-ik és következő számaiban alaposan foglalkoztunk, — a kérdést minden irányban és következményeiben lehetőleg kimerítvén, — különösen a legártatlanabb díjtalan meghatalmazotti viszonyok eseteit tárgyalva. Emitt csak annyit: hogy ebbeli fejtegetéseinket egyebek közt a következő conclusioba vontuk össze, mondván:

„Annyi bizonyos, hogy ily mereven odaállítani egy szabályt: „*meghatalmazott*“ voltál, vajjon tegnap-e vagy 30 év előtt, és akármily természetű, esetleg még oly ártatlan és magától értetődő volt-e légyen ebbeli megbízásod: akár szivességbeli, azaz ingyenes, vagy díjazott, akár peres vagy perenkívüli, akár hozzájárulnak az illető

* E kemény ítéletet a következő tények és azoknak egymásutánja igazolják. Ugyanis az első (Bittó-féle) kormányjavaslat, amint tudjuk, a működési tilalmat csakis a 49. § a) és b) pontjainak (a rokonság és sógorság) eseteire szorította, az indokolásban is tehát csak ezekkel foglalkozhatott, — a második (a Pauler-féle) javaslat azután azt a c) ponttal megtoldotta, (a közjegyző gyámi vagy gondnoki tisztének eseteivel), — anélkül, hogy az első kormányjavaslat indokain változtatnia, illetőleg azokat kiegészítenie szükségesnek tartotta volna! — Csakhogy azután, amidőn a Pauler-kormány a szakbizottságnak szóban levő szerencsétlen javaslatát elfogadta volt, amelynek tehát az első kormányjavaslatban még nyoma nem lehetett, *akkor már elutasíthatlan kötelessége lett volna ezen szerencsétlen intézkedését alaposan indokolni is.* A c) pontot illetőleg a második kormány indokolása még elmaradhatott, mert a c) pontbeli rendelkezés az a) és b) pontbeliek keretébe is beleillik, — de másként áll ez a d) pontbeli rendelkezés tekintetében, amelyre az a) b) c) pontokbeli rendelkezéseknek indokai távolról sem alkalmazhatók, és így épenséggel nem volt szabad az olvasóban azt a téves hitet provokálni: *hogy ezt a d) pont alatti szabályt is „minden állam közjegyzői törvénye ismeri!”*

concret közjegyzői működésedhez az összes érdekelt felek — és vajjon egyáltalán kihat-e működésed *harmadik* személyek érdekére vagy nem? — nincs kivétel, nincs pardon! — neked az illető ügyben közjegyzőként működöd nem volt szabad, — és ezért felelős vagy: bűnhődöl és kártérítéssel tartozol.“

Úgy-e bár, furcsa egy törvényhozási alkotás ez a tilalom! különösen a közjegyzői törvény 68. §-ának drasticus sanctiójára való tekintettel — úgy, hogyha nem volna a dolog oly komoly — az csak szánalmas mosolyt érdemelne!

E részben is a végszónk az: így nem szabad törvényt gyártani!

*

A közjegyző **területi hatásköréről** (50. §), a **székhelyéről** (51. §) és a székhely elhagyásáról, illetve **távozási engedélyről** (52. §) szóló törvényjavaslatnak szabályait a törvényhozás minden tényezője vita nélkül elfogadta.

*

Amidőn pedig most a közjegyzői **ügyködési hatáskör** kérdésére áttérnénk, kijelentjük, hogy a hatáskörnek csakis azon részével fogunk tüzetesebben foglalkozni, mely a törvény által *közvetlenül* a közjegyzőre ruházott tulajdonképeni hatáskör gyanánt a *közjegyzői intézmény gerinczét* képezi, — értjük a közjegyzői törvény 53. szakaszának a)–e) pontjaiban megjelölt teendőket: (közjegyzői okiratok, végrendeletek felvétele, tanusítványok kiállítása, okiratok és értékneműek őrizete) — amihez még a törvény 55. szakasza szerint: hatóságokhoz általában és nem peres ügyekben a bíróságokhoz intézendő beadványok szerkesztésének jogosultsága is járul! Az e részben vállalt tulajdonképeni hivatásunknak megfelelően szintén csakis a hatáskör „**történeti**“ vázlatával foglalkozandunk, és pedig birálati megjegyzésekkel való megvilágítás mellett, — mellőzván a törvény „*magyarázatának*“ keretébe tartozó

fejtegetéseket.* Míg az 53. szakasz f) pontjában említett hatáskörnek, t. i. a *hagyatéki ügyek körüli eljárás és a birói megbízások* kérdéseivel, amelyek nem tartoznak a közjegyzőnek, mint „ilyennek” tulajdonképeni hatáskörébe, hanem a bíróságok által reá *átruházott* hatáskörnek keretébe — majd annak helyén külön és csak röviden fogunk foglalkozni. (Folyt. köv.)

Közjegyzői díjak a csődeljárásban.

A legutóbbi 30—40 év alatt a szellemi munkaszükséglet — mint általában, — nálunk is óriási mértéken emelkedett, ami a közgazdasági és kulturális viszonyok fellendülésének természetes folyománya; de felemelkedett a szellemi s így a közjegyzői munka termelési költsége is. Az elsőrendű létfentartási cikkek általános megdrágulása mellett a korábbi — viszonylagosan — rövid előkészület helyett ma már szabály szerint évtizedek szorgalmával, türelmével és feláldozásával, gyakran élete delén jut állásába a közjegyző, s drágán termelt hivatali funkciójával, az ennek nyomán befolyó keresményéből kellene hosszú készülésének, várakozásának anyagi hátrányait elsimitania, de ugyanezen módon kell maga és családjá jövőjének biztosításáról is gondoskodnia, hogy létfentartási szükségleteit akkor is ki tudja társadalmi állásához és jogos igényeihez méltóan elégíteni, amidőn munkaképtelen lesz és napi bevételétől elesik.

Eme nehéz munkájában — a bírósági végrehajtóktól eltekintve — egyetlen közhivatalnok sincs az államtól annyira elhagyatva, mint a kir. közjegyző. Nincs a közhivatalnokoknak csoportja, mely a mai szervezetében ismételten ne élvezte volna az állam gondoskodását *fizetésrendezés*, emelés formájában, s még, ha a jogos igényeket nem elégítette volna is ki ez a rendezés, a jóakaratot anyagilag érezte az egész vonalon.

* Ez utóbbi tekintetben beérjük azzal, hogy az 1875-ben „A közjegyzői törvény magyarázata” címén kiadott szerény munkánkkal és egyes akkori szaklapok, különösen a „Themis”-nek hasábjain: a „magyarázat” terén is, szerény tehetségünkhöz képest buzgólkodtunk.

A kir. közjegyzők díjazásáról az akkori viszonyoknak talán inkább megfelelően megalkották az 1880 : LI. törvénycíkket, s noha az akkori kísérő körülmények a karra nézve régen és fokozottan terhesebbre változtak, semmi sem történt a közjegyzői munka díjazásának arányosítása érdekében.

Ilyen körülmények között különös súllyal bir, hogy a rendtartás által engedett minden functio a közjegyző hatáskörébe ténylegesen belejusson és ezekért a díjtörvény keretein belül a legkedvezőbb ellenérték folyják be.

A nagyközönség jóakarátát e tekintetben — önként érthetőleg — saját viszonyai és érdekei szabják meg, de az igazságügyi törvények ténylegesítésére hivatott bíróságok már a közjegyzői kar viszonyait és érdekeit is szem előtt tarthatják, sőt a díjtörvény helyes alkalmazása okából szem előtt tartani kötelesek is.

Távol legyen annak feltevése, hogy a kötelezettségéről birói karunk általában megfélekednének, lehetetlen azonban észre nem vennünk, ha szórványosan mégis a díjtörvény téves alkalmazásával találkozunk és önmagunk ellen való vétkes mulasztás volna, ha az ily tévedésre megtörténtekor nyomban rá nem mutatnánk, megelőzendő a sérelmes gyakorlat kifejlését, a helyes törvényértelmezés elferdülését.

E szempont indokolja, hogy kimutassuk téves voltát azon felfogásnak, mintha

1. a csődtömeg zár alá vételéért és leltározásáért egyformán az 1880 : LI. t.-cz. 25. §-ában megszabott munkadíj illetné a kir. közjegyzőt, és

2. a csődleltárról a tömeggondnok használatára készült, s teljesítésről tett jelentéssel egyidejűleg a bírósághoz beterjesztett, itt elfogadott, hivatalból készített *egyetlen másolat*-ért irás és hitelesítési díjak nem illetnék a kir. közjegyzőt.

Ad. 1.

Az 1880 : LI. t.-cz. 25. §-a a csődtömeg leltározásáért igényelhető közjegyzői díjak mérvét meghatározván, nem említi a tömeg zár alá vételéért igényelhető díjakat.

Ennek oka az, hogy a tömeg zár alá vétele a leltározást megelőző és ettől függetlenül is elvégezhető, a hivatkozott törvény 26. §-ában érintett, esetenként való külön birói megbízást feltételez, amelyért tehát e 26. § szerint a közjegyző díjait a megbízó

hatóság a törvény 25. §-ában részletezett összegektől eltérően, az idő nagyságára, főként a munka fontosságára való tekintettel állapítja meg.

Hogy a zár alá vétel a leltározástól különálló, s tehát díjazásra nézve is más, a bíróság mérlegelése alá tartozó cselekmény, az 1881 : XVII. t.-cz. (Cs. T.) 112. §-ából is kitűnik, hol a zár alá vétel ideje, az eszközlésére illetékes személy, s az eljárás módja a 114. és következő szakaszokban szabályozott leltározási eljárástól elkülönítve tárgyalatik.

Mindebből megállapíthatóan a csődtömeg zár alá vételéért nem a tömegmunka fogalma alá vonható és nagyon is mérsékelt leltározási díjazás illeti a kir. közjegyzőt, hanem az 1880 : LI. t.-cz. 26. §-a szerint való mérlegeléssel megállapítandó, magasabb díj.

A zár alá vétel díja a leltározás mértékével azon kifogás mellett sem mérhető, hogy a zár alá vétel összeírás nélkül történik, vagy hogy — az előrebocsátottak ellenére — a csődtömeg zár alá vétele és leltározása egymással szorosan összefüggő, s ez okból egymástól el sem is választható eljárás.

A törvény a közadók javainak zár alá vétele körül való teendőket csak nagy vonásokban jelöli meg és egyáltalán nem rendel „összeírást“, mely az ellenvetés szerint egyedül volna alap az 1880 : LI. t.-cz. 26. §-a szerint mérlegelendő díjazás megállapítására. Azonban a zár alá vétel valami minimális összeírás — üzleti könyvek, levelezési kötegek jegyzékbe vétele — nélkül nem fogantatható, tehát a kifogás akkor sem volna alapos, ha egyébként jogos volna.

A Cs. T. 112. §-a szerint a zár alá vétel azt célozza, hogy a közadóstól a vagyon a lehető legrövidebb úton vétessék el. Ez a cél nem engedi meg, hogy a vagyontárgyak a zár alá vétel alkalmával, — a gondnoksági, vagy végrehajtási zárlat módjára — egyedileg és kivétel nélkül jegyzékbe vétessenek, összeírassanak, de megkívánja, hogy a hivatkozott § 2. bekezdése szerint folyjék le az eljárás. Ennek rendén szükséges és esik meg az a minimális összeírás.

Ami a másik kifogást illeti, hogy t. i. a csődtömeg zár alá vétele és leltározása egymással szorosan összefüggő, s el sem is választható eljárás volna, szintén nem helytálló.

A két feladat között szükségszerű összefüggés — az előrebocsátottak mellett — akkor sincs, ha egyiket a másik nyomon

követte, egy személy végezte, mert a törvény az összefüggést és elválaszthatatlanságot legkevésbé sem mondja, sőt a két feladatot élesen elválasztja, mikor

a Cs. T. 112. §-a a zár alá vétel iránt megbízás kiadására a csődbíróságot kötelezi,

a leltározás foganatosítását pedig a 114. § a csődbiztos hatáskörébe utalja, aki ezen kötelezettségét kir. közjegyzőre, vagy más birói kiküldöttre ruházhatja át.

Ha a törvény 112. §-ának megfelelően a zár alá vétellel a csődbíróság bizza meg a közjegyzőt, a leltározás foganatosítását pedig a 114. § alapján a csődbiztos maga eszközli, vagy másra bizza, többé még csak fel sem vehető a kérdés, vajjon milyen díjazás illeti a közjegyzőt a zár alá vételért, hanem minden aggály nélkül az 1880 : LI. t.-cz. 26. §-a alapján mérlegeltetik a közjegyző igénye.

Az ismertetett, törvénybeli éles elkülönítés mellett díjazását illetően a közjegyzőt nem juttathatja hátrányosabb helyzetbe az a körülmény, ha a csődbiztosnak birói gyakorlaton alapuló, az ügymenet gyorsasága és egyszerűsége érdekében való teljes mellőzésével a csődbíróságtól már a csődnyitó végzésben nyeri megbízását a leltározás teljesítésére is.

Ad 2.

A törvény szabályként rendeli, hogy a kir. közjegyzőnek minden hivatali ténykedését díjazni tartozik az, aki igénybe veszi és kifejezetten rendelkezik, ha e generális szabály alól kivételt akar tenni akár azáltal, hogy kevesebbre szabja a díj mérvét (1880 : LI. t.-cz. 11. § g) pont utolsó bekezdés), akár azáltal, hogy kizárja a díj igénylését (1894 : XVI. t.-cz. 117. § első bekezdés).

Hogy az eredeti leltár írásáért külön díj nem illeti a kir. közjegyzőt, a cselekvény természetéből folyik, mert a leltár írásba foglalása már valósággal egységes és elválaszthatatlan kapcsolatban van az 1880 : LI. t.-cz. 25. §-a szerint díjazott leltározással.

Azonban a csődtömeggondnok használatára a csődleltármásolat már a leltározás befejezte után, tehát időbelileg élesen elkülöníthető módon, újabb munka árán készül, s ha ez a bíróság által elfogadtatik, érte az 1880 : LI. t.-cz. 11. § b) pontja és 16. §-ának megfelelően szám és összeg szerint nem is mérlegelhető, mert törvény által előre megszabott, s csak a felszámítás

törvényszerűsége tekintetében ellenőrzendő díjazás illeti a kir. közjegyzőt.

* * *

Az ügyvédi díjszabás kérdését az érzékeny és mozgékony Ügyvédszövetség rövid pár év alatt általában előbbre vitte annyira, amennyire a törvény által alkotott ügyvédi kamarák évtizedek alatt sem tudták azt megjavítani és a változott viszonyokhoz simítani.

A kir. közjegyzők törvény által alkotott szervezetei is az ügyvédi kamarákhoz hasonló eredménytelenséggel sürgetik a díjkérdés reformját. Legfőbb ideje volna, hogy a közjegyzők társadalmi szervezete: az Egyesület is vesse rá ereje legjavát erre a kérdésre és az alkalmas idők beálltával a rendelkezésre álló módokkal igyekezzék a közjegyzői társadalom keresete javításának kérdését dülőre vinni. Nem kell épen közjegyzői nyomorra hivatkozni, amely csak árván maradt közjegyzői családok nyomora a valóságban, legyen elég ösztönző a napról-napra felöltő érdeksérelem. Ez is alapos indok a cselekvésre.

És míg ennek gyümölcse beérik, igyekezzünk a meglevő jogok anyagiakra váltásában egymásnak segítségére lenni.

E segítség egyik szerény eszköze legyen a csődeljárásbeli díjigény védelmét célzó kis tanulmányom.

Dr. Mezei Pál

ügyvéd, szegedi kir. közjegyző-helyettes.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

247. A közjegyzői törvény nem kívánja meg, hogy a bizalmi személyek mellett alkalmazott ügyleti tanúk is megértsék az ügyletet kötő néma személy jelbeszédét, hanem elég, ha megértik a bizalmi személyek tolmácsolását. (Curia 1915. február 9. 3317/914. sz.)

Hagyatéki eljárás.

248. T. Tihamér a néhai özv. T. Gézáné hagyatékához örökösödési igényt nem támasztott, mert csak a nevezett örökhagyó végrendeletének megtámadásával azt vitatta, hogy az a vagyon, amelyről örökhagyó végrendelkezett, nem képezte az ő tulajdonát, hanem a néhai férje T. Gézának ági eredetű vagyonát, amelyhez özv. T. Gézánét legfeljebb csak az özvegyi haszonélvezeti jog illethette volna meg. Miután azonban nevezett igénylő állítólagos igényeit a szintén elhalt T. Géza hagyatékához ennek elhalálózása idejében nem érvényesítette, miután továbbá az özv. T. Gézáné örökhagyó által alkotott végrendelet megtámadását is csak az állítólagos igény bizonyítása esetében érvényesíthetné, amelyet azonban nem is valószínűsített, igénye nem tekinthető olyannak, amelynek következtében az 1894 : XVI. t.-cz. 84. és 85. §-ai értelmében perreutasításnak lehetne helye, miért is a másodbiróság sérelmezett rendelkezését ezekből és ezekkel nem ellenkező vonatkozó indokaiból helyben kellett hagyni. Az a körülmény, hogy a kérdéses vagyon nem az örökhagyó, hanem a néhai T. Géza ági eredetű vagyonát képezi, nemcsak a végrendeleti örökösökkel szemben, hanem a néhai T. Gézáné fellepett oldalági örökösével szemben is vitás s e részben az elsőbiróság a felfolyamodással élőt ez utóbb nevezettekkel szemben már a törvény rendes útjára utasította, amely rendelkezés igénylők által sérelmezve nem is lett, erre való tekintettel és mert a hagyatéki bíróság nem is hivatott a tekintetben rendelkezni, hogy a törvény rendes útjára utalt igény kik ellen érvényesítendő, a másodbiróság e részbeni rendelkezését a rendelkező rész értelmében helyesbíteni kellett. (Curia 1915. jun. 9. 3668. sz.)

*

249. A másodbiróság végzését a hagyatéki leltár 5—18. tétele alatt felvett ingók biztosítására irányult kérelmet elutasító és felfolyamodással megtámadott rendelkezésében megváltoztatja s e tekintetben az elsőbiróság végzését hagyja helyben azért, mert: az 1894 : XVI. t.-cz. 91. §-a értelmében a hagyatéki vagyon biztosítása és kezelése végett a zárlat elrendelésének a felek bármelyikének kérelmére, a 92. §-ban megszabott korlátozásoktól eltekintve, feltétlenül helye van és a felhívott törvényszakaszok helyes értelme szerint az ily zárlat elrendelésének nem előfeltétele annak a kimutatása, hogy a peressé vált hagyaték a birtokban lévő örökös, avagy özvegy rendelkezése alatt veszélynek ki van-e téve vagy sem; amennyiben tehát birtokban az örökhagyó özvegye van: az elsőbiróság a hagyatéki vagyon állagának biztosítása végett helyesen rendelkezett. (Curia 1915. július 19. Pk. 5158/1915.)

*

250. Az 1894: XVI. t.-cz. 92. §-a értelmében a hagyatéki bíróság az örökhagyó leszármazóinak tartása, illetve ennek összege iránt csupán ideiglenesen, csakis a hagyatéki eljárás időtartamára szóló hatállyal, intézkedhetik, tehát nem a hagyatéki eljárás jogerős befejezését követő időre is. (Curia 1914. decz. 2. 5306. sz.)

*

251. Az elsőbíróság végzése, a folyamodók kérelméhez képest, a zárlat elrendelését az 1894: XVI. t.-cz. 91. §-ára is alapítja. Ezzel a végzéssel egyidejűleg hozott — részben perreutasítást tartalmazó — 67. alsz. végzésével az elsőbíróság a hagyatéki ingatlanokat az örökhagyó összes leszármazóinak (kilencz gyermekének), köztük a három felfolyamodó leánygyermeknek is az 1894: XVI. t.-cz. 76. §-ának d) pontja alapján egymásközi egyenlő arányban már átadta. Ezért és ellentétes örökösödési igények hiányában, — el is tekintve attól, hogy ezek az ingatlanok telekkönyvileg az örökhagyó nevében állván, állaguk az elidegenítés és terhelés veszélye ellen biztosítva van, valamint attól, hogy a másodbíróság vonatkozó helyes indokolása szerint birtokban lévőknek tekintendő özv. H. Pálnét özvegyi hasznélvezeti jog illeti meg az egész hagyatékra (az 1894: XVI. t.-cz. 92. §-ának utolsóelőtti bekezdése). — ezen ingatlanok állagára és hasznélvezetére nézve hiányzik a törvényszerű alap arra, hogy azokra a hagyatéki zárlat az 1894: XVI. t.-cz. 91. §-a értelmében elrendeltessék. Mindezen ingatlanok felszereléseire és beruházásaira pedig zárlat elrendelésének az idézett törvényszakaszban előszabott feltételei már azért sem forognak fenn, mert az ezeknek a felszereléseknek és beruházásoknak egy részére H. Károly és Géza által támasztott igények nem örökösödési jogcímre vannak fektetve, hanem most nevezettek ezeket az ingókat saját tulajdonuk alapján igénylik és a hagyatékhoz tartozásukat kétségbe vonják — már pedig az idézett 91. § alkalmazásának feltételét az képezi, hogy a hagyatékhoz tartozó vagyon, még pedig mind a két részről örökösödési jogcím alapján igénylők között, vált legyen peressé. (Curia 1914. november 24. 5838. sz.)

*

252. Téves a másodbíróság ítéletének az elsőbíróság ítéletéből átvett az az indoka, hogy az 1894. évi XVI. t.-cz. 55. §-ának 5 pontja által az O. P. T. 821. §-a hatályon kívül helyezettnek tekinthető, mert az 1894. évi XVI. t.-cz. csupán a hagyaték átadása előtti eljárást és a hagyaték biztosítását szabályozza, azonban az anyagi jogot nem érinti és így figyelemmel arra, hogy az ország erdélyi részében — amely esetleg fennforog — még az O. P. T. van életben, annak 821. §-a szerint pedig a hagyaték átadása után, ha az örökösök a hagyatékot a leltár jogkezdménye mellett vették át, — mint a szóbanforgó esetben — az egyes örökös a hagyaték tartozásáért csupán örökrésze arányában

felelős, nyilvánvaló, hogy nem helytálló az alsóbíróságoknak az a rendelkezése, amely szerint az örökösöket a keresetbe vett főkövetelésnek a fizetésére a hitelezővel szemben egyetemleg kötelezte, következésképpen a felebbezéssel élő alperesnek a többi alperes társsal a főkövetelést illetően egyetemlegesen történt marasztalást mellőzni s illetve a másodbíróság ítéletét az elsőbíróság ítéletére is kiterjedő hatállyal ebben a részében meg kellett változtatni. (Curia 1915. május 20. 1122. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

253. Az örökhagyó két leányát, Juliát és Ruzsát, életében saját vagyonából elégítette ki. Ebből a tényből következik, hogy örökhagyó az általa kielégített két gyermekének örökrésze felett, a kötelesrészre való tekintet nélkül, szabadon rendelkezhetett, amint tényleg közzérendelemben rendelkezett is. Örökhagyónak halálakor öt gyermeke volt; és minthogy ezek közül a Julia és Ruzsa örökrészei felett szabadon rendelkezhetett és rendelkezett is, az örökhagyó vagyonának kétötöd része a kötelesrész kiszámításánál figyelembe nem jöhet. A vagyon megmaradó háromötöd részére nézve pedig az örökhagyó által kielégített gyermekek figyelembe nem jönnek. Ennélfogva az örökhagyónak 58.987 K értékű vagyonából csakis háromötöd rész, azaz 35.392 K 20 fill. veendő alapul a felperes kötelesrészének a kiszámításánál. Az örökhagyó életében ki nem elégített három gyermekét figyelembe véve, a fentebbi összegnek egyhatod része az az összeg, mely felperesnek kötelesrész fejében járna. (Curia 1915. május 11. 5196/1914. sz.)

*

254. Állandó birói gyakorlat szerint a természetben már nem létező ági vagyonnak az értéke mindig hiánytalanul adandó ki a hagyatékból, ha az ági vagyon értékét meghaladó szerzeményi vagyonból örökhagyónak a tartozásai fedezhetőek. (Curia 1915. június 17. 306/1915. sz.)

*

255. Az ági örökös az özvegyi jog tartama alatt a pénzértékben járó ági vagyonértéknek csupán biztosítását követelheti. (Curia 1915. június 9. 1020/1915. sz.)

*

256. Az özvegy az ági örökösnek csak olv módon köteles biztosítékot nyújtani, hogy özvegyi jogának gyakorlása ezzel ne csorbuljon. (Curia 1915. június 16. 3337/1915. sz. és 1915. június 22. 1874/1915. sz.)

*

257. Az örökösök a kezükben levő készpénzhagyatékunk özvegyi jog alá eső részét bírói letétbe helyezni kötelesek s az özvegy ez esetben csak a letéti kamatok élvezetére jogosult. (Curia 1915. június 15. 806/1915. sz.)

*

258. A temetés költsége és a sírkő állításának költsége, mint kegyeleti kiadások, az örökösöket terhelik. (Curia 1915. szeptember 21. 2778. sz.)

*

259. I. A bizonyos vagyonra együttesen, örökrészek meghatározása nélkül kinevezett örökösök közt az illető vagyonra nézve növedékjognak van helye. — II. A hagyományosoknak öröklésképtelensége vagy más okból való kiesése kétség esetében a hagyománnyal terhelt javára szól. (Curia 1915. május 26. 6260/1914. sz.)

*

260. A hitelező a csődön kívül is megtámadhatja adósának jogi tényét, mellyel öröklési jogáról előre lemond vagy a már megnyitott örökséget visszautasítja, ha az adós az örökhagyóval vagy az öröklésre jogosítottakkal a hitelezők megkárosítására rosszhiszeműen összejátszott és a lemondásnak czélzata a kielégítési alapnak a hitelezők elől elvonása volt. (Curia 1915. május 4. 5884/1914. sz.)

*

261. I. Az örökségről való lemondás, ha az erre vonatkozó szerződés egyébként a törvényes követelményeknek megfelel, akkor is joghatályos, ha a jogosított általánosságban, egy harmadik kedvezményezettként való megnevezése nélkül mond le örökösdési jogáról. II. A szülője előtt elhalt leszármazó lemondása kihat annak jogutódaira is, ha ellenérték szolgáltatása mellett mondott le a szülő után várható örökségéről. (Curia 1915. május 6. 5833/914.)

*

262. Ha az örökhagyó leszármazója részére ingatlant vásárol, úgy hogy a tulajdonjogot az eladó közvetlenül a leszármazóra ruházza: a kötelest rész szempontjából nem az ingatlant, hanem a vételárat kell ajándéktárgynak tekinteni. (Curia 1915. jun. 2. Rp. I. 1188/1915.)

*

263. A kötelest rész sérelmével járó ajándékozás esetében a megajándékozottak kedvezményeik arányában felelősek a kötelest részért, kedvezménynek pedig csak az az érték tekintendő,

amellyel a kedvezményezett többet kapott az örökhagyótól, mint amennyit az ő törvényi örökrésze kitesz. (Curia 1915. jun. 8. Rp. VII. 314/1915. sz.)

*

264. A leszármazók a jászkon özvegynek özvegyi jogát is korlátozhatják. (Curia 1915. április 2. 5855/1914.)

*

265. Az özvegy által az optk. 796. és 1242. § értelmében igényelhető özvegyi tartásért — az optk. 950. §-ában foglalt rendelkezésre való tekintettel, amennyiben az elhalt férj után kielégítési alapul szolgáló hagyatéki vagyon hátra nem maradt, az örökhagyó által elajándékozott vagyon értéke erejéig a megajándékozott is felel. (Curia 1915. május 19. 6470/1915.)

*

266. Ha a bontóperben mindkét házastárs vétkesnek nyilvánítatik, az ajándékozások kölcsönösen megállanak s azoknak a hatálytalanítását egyik fél sem követelheti. (Curia 1915. jun. 17. 233/1915. sz.)

*

267. I. Minthogy a férj hagyatékát özvegyi jogon bíró feleség külön vagyonát ennek a jognak fennálltaig a férj örökösei sem tartoznak kifizetni, ilyen esetben a fizetési kötelezettség beálltanak idejéül az özvegyi jog megszűnésének ideje állapítandó meg. II. A nő külön vagyonának kielégítéseül a férj hagyatékából átengedett vagyon ági értékkel nem terhelhető, mert a nő tekintet nélkül a hagyaték öröklött vagy szerzett mivoltára, a hagyatékából való teljes és elsősorban való kielégíttetését követelheti és ebben az ági vagyon hiánya miatt nem korlátozható. (Curia 1914. nov. 25. 702/1914.)

*

268. A hozomány kiadását a férj is jogosított követelni, habár az, aki a hozomány adására kötelezettséget vállalt, a hozomány kiszolgáltatását nem a férjnek ígerte. Ugyanis a hozománynak a házasság tartama alatt haszonélvezete a férjet illeti, ennél fogva ő is mint haszonélvező jogosítva van a hozomány kiszolgáltatása végett perrel fellépni a hozomány adására kötelezettséget vállalt személy ellen. (Curia 1915. apr. 21. 4766/1914.)

*

269. A külön vagyonnak a házasság tartama alatt folyó jövedelmét nem a külön vagyonnal bíró házastárs, hanem a közszerzemény javára kell számításba venni. (Curia 1915. márczius 16. 4890/1914.)

*

270. A házasság tartama alatt szerzett vagyon a csereügyleten alapuló szerzés esetében külön vagyon marad, ha a szerzésre a házastárs külön vagyona fordított. (Curia 1915. márcz. 17. 4836/1914.)

*

271. Az ági vagyonból kötelesrészt igénylő felmenő az általa nem korlátozható özvegyi haszonélvezet sérelmére kötelesrészének készpénzbeli kifizetését az özvegyi jog tartama alatt nem igényelheti. (Curia 1915. márcz. 10. 4711/1914.)

*

272. A házastársak javára egyazon jogügylettel közösen, de az egymásközötti aránynak meghatározása nélkül megalapított haszonélvezeti jog, az egyik házastárs halála esetén, az ellenkező kikötésének hiányában, egész terjedelmében az életben maradt házastársra háramlik. (Curia 106/1914. G. sz.)

*

273. Oly jogszabály, hogy a férj a neje külön vagyonát meghatalmazás nélkül is kezeli, nincs. (Budapesti kir. tábla 1292/1914. G. sz.)

*

274. A házasság fennállása alatt szerzett vagyontárgy a közszerzeményhez tartozik akkor is, ha megszerzésére az egyik házastárs külön vagyona használtatott fel s az utóbbinak ilyenkor csak ahhoz van joga, hogy a házasság tartama alatt szerzett ebből a vagyonból az ő külön vagyonának megtérítését igényelhesse. (Curia 4216/1914. P. sz.)

*

275. Minthogy jogszabály az, hogy a házasság tartama és a házaspár együttélése alatt keletkezett adósságok a közszerző házaspárt közösen terhelik: ebből következik, hogy az elsőrendű alperes a közszerzeményi jogon neki jutott vagyonnak értéke erejéig a házasság fennállása alatt keletkezett tartozásoknak a felerészét önmaga viselni köteles és így ez az összeg a felperesek kötelesrészének a kiszámításánál a felperesek hátrányára számításba nem vehető. (Curia 1915. márcz. 17. 4488/1914.)

*

276. Ha a vevő, aki a vételárát az ingatlan átadásakor köteles fizetni, az eladót az ingatlan szolgáltatására perli, a bíróság a vevőnek záros határidőt tűz a vételár megfizetésére vagy bírói letétbehelyezésére s ennek elmulasztása esetében őt olyannak tekinti, mint aki a szerződéstől elállott. (Curia 1914. november 3. 1757/1914. és 1915. május 19. 6153/1914.)

*

277. Az ingatlanokra vonatkozó vételi szerződés létrejötnék rendszerint csak akkor tekinthető, ha a felek nem csupán a vétel tárgya és a vételár, hanem a vételi szerződés minden lényeges feltételére nézve egymással megállapodtak. (Curia 1915. máj. 19. 5169/1914.)

*

278. A haszonélvezet tárgyát terhelő adósságoknak a kamatait a haszonélvezetben rejlő kötelezettségnél fogva, tehát külön kikötés és külön megállapodás nélkül is a haszonélvezet tartamának idejére a haszonélvező tartozik viselni. (Curia 1915. május 4. 5684/914.)

*

279. Bérleti jogra jelzálogi biztosításnak helye nincs. (Curia 1915. június 1. 2850.)

*

280. Kiskorúnak osztályegyezségbe foglalt ingyenes lemondása a részére megnyitott öröklési jogról az 1877:XX. t.-cz. 20. §-ának utolsó bekezdése szerint gyámhatósági jóváhagyás ellenére sem kötelező. (Curia 1915. jun. 2. Rp. I. 131/1915.)

*

281. Az indokban való tévedés esetében az ajándékozási ígéret hatályát veszti. Jogszabály az, hogy az atya leányának házasságához adott beleegyezését a házasság megkötéséig bármikor visszavonhatja, anélkül, hogy elhatározásának érvényessége annak indokaitól függővé lenne tehető. (Budapesti tábla 1915. szeptember 20. 10811. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

282. Csereügylet tekintetében a szerződő felek jogközösségben állanak, minélfogva a csereügyletből folyó tulajdonjogi bekebelezésekre vonatkozó telekkönyvi beadványtól a bélyeg- és illeték-szabályok 47. §-a szerint csak egy beadványi bélyeget kell leróni. (17162/1914. P. sz.)

*

283. A haszonélvezettel terhelt örökség után kiszabott illeték függőben tartását nem lehet ahhoz a feltételhez kötni, hogy az illetéket a felek biztosítsák. (21979/914. P. sz.)

*

284. Az örökösödési bizonyítvány kiadása iránt benyújtott kérvényhez csatolandó adó- és értékbecslés bizonyítvány illetékköteles. (16574/1914. P. sz.)

*

285. A könyvkivonat akkor sem esik II. fokozatú illeték alá, ha annak alapján zálogjog előjegyzést kérnek is. (16949/1914. P. sz.)

*

286. Arra a kérvényre, amely a zálogjognak több telek-könyvi hatóságnál való bejegyzésére irányul, a szabályszerű illetéket akkor is a hatóságok száma szerint kell leróni, ha a fél egyúttal a többi hatósághoz is adott be a rangsor feljegyzése iránt kérvényt és ezekre is — a törvény szerint járó 72 fillér helyett — a teljes illetéket tartozatlanul leróta. (22685/1915. P. sz.)

*

287. Ha a törvényes örökös az örökhatyó közszerző hitvese javára mond le, a szerzett vagyon után ajándékozási illeték nem követelhető. (17643/1914. P. sz.)

Közlemények.

Az aradi kir. közjegyzői kamara 1915. évi június hó 27-én *Folyovich Sándor* nagyenyedi kir. közjegyző elnökle alatt tartott rendes évi közgyűlésén megválasztottak: elnökké *Folyovich Sándor*, nagyenyedi, elnökhelyettessé *dr. Pálmai Lajos*, aradi, rendes tagokká *Beles János*, kisjenői, *dr. Halász Ákos*, marosillyei, *sárói Szabó Péter*, szászvárosi, póttagokká *dr. Nemes József*, vajdahunyadi, *dr. Haviár Gyula*, szarvasi, fegyelmi bírósági rendes tagokká *dr. Pálmai Lajos*, aradi, *Beles János*, kisjenői, fegyelmi bírósági póttagokká *dr. Halász Ákos*, marosillyei, *dr. Nemes József*, vajdahunyadi kir. közjegyzők.

*

Helyreigazítás. Lapunk szeptemberi számában a kassai kir. közjegyzői kamara megalakulásáról szóló közleményből *dr. Weisz Bernát* rendes választmányi tag bártfai kir. közjegyző neve tévedésből kimaradt.

*

Az óvási határidő újabb kitolása. A m. kir. ministeriumnak október 29-én megjelent és életbelépett 3926/1915. M. E. számú rendeletével a moratoriumi rendeletek vagy a moratorium-feloldó rendelet értelmében *halasztás alá nem eső* (vagyis az 1914.

augusztus 1. után kelt avagy előbb kelt, de 1915. július 31. után esedékes) váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1916. évi márczius hó 1. napja előtt járt le vagy jár le, a fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti óvás felvételére a moratoriumfeloldó rendelet 23. §-ában megszabott 1915. december 3-iki, illetve a törvényes határidő *1916. évi márczius hó 3. napjáig* bezárólag újból meghosszabbított. Ugyanezen idő alatt történhetik az említett papírok tekintetében a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

*

Váltótartozások fizetése az északkeleti megyékben.

A pénzügyminister rendeletet adott ki a *Bereg-, Maramaros-, Sáros-, Szatmár-, Ugocsa-, Ung-, vagy Zemplénmegye, vagy Szatmárnémeti* törvényhatósági joggal felruházott város területén üzleti teleppel, üzemmel, vagy gazdasággal, illetőleg lakóhelylyel (székhelylyel) bíró kötelezetteknek váltón és más forgatható érték-papírokon alapuló tartozásainak törlesztése tárgyában.

A rendelet szerint azok a kötelezettek:

1. akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyenek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Sárosmegye lemesi, eperjesi, *kisszebeni, vagy héthársi járásának, vagy Eperjes és vagy Kisszeben sz. kir. r. t. városoknak, Ungmegye nagykaposi járásának vagy Ungvár r. t. városnak, avagy Zemplénmegye szerencsi vagy tokaji járásának területén van,*

két részletben, és pedig 50%-ot az 1915. év december és 50%-ot az 1916. évi november havában;

2. akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyenek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Beregmegye területén, Maramarosmegye területén az ökörmezői járás területének és a tiszavölgyi járásban Körösmező, Tiszaborkut, Bilin és Tiszabodgány községek területének kivételével, Szatmármegye területén az avasi járás területének kivételével, Ungmegye szerednyei, szobráczi vagy ungvári járásának területén, Zemplénmegye bodroglózi, gálszécsi, nagymihályi, sárospataki, sátoraljaujhelyi vagy varannói járásának, vagy Sátoraljaujhely r. t. városnak területén, avagy Szatmárnémeti törvényhatósági joggal felruházott városnak területén van,

négy részletben, és pedig 20%-ot 1915. év december, 20%-ot 1916. év május, 40%-ot 1916. év november és 20%-ot 1917. év május havában;

3. akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyenek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Maramarosmegye ökörmezői járásának vagy tiszavölgyi járásában Körösmező, Tiszaborkut, Bilin vagy Tiszabodgány községeknek területén, Szatmármegye avasi járásának területén, Ugocsamegye területén, Ungmegye nagybereznai vagy perccsenyi járásának területén, Sárosmegye bártfai, felsővízközi vagy giráti járásának, vagy Bárta

sz. kir. r. t. városnak területén, vagy végül Zemplénmegye homonnai, mező-laborczi, szinnai vagy sztropkói járásának területén van,

három részletben, és pedig 40%-ot 1916. év november, 20%-ot 1917. év május és 40%-ot 1917. év november havában tartoznak törleszteni.

Azon tartozások után, amelyeknek törlesztése a fenti 3. pont szerint csak 1916. év november havában kezdődik, a kamatokat 1915. évi november, 1916. év márczius és 1916. év július havában kell fizetni. Egyébként a kamatok a tőkerészlettel együtt fizetendők.

A tőketörlesztés és a kamatfizetés minden esetben az illető hónapnak azon a napján esedékes, amely számmal fogva a tartozás lejáratának napjának megfelel, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján.

A moratoriumfeloldó rendelet egyéb rendelkezései a jelen rendelet szerint törlesztendő tartozásokra is kiterjednek; a moratoriumfeloldó rendelet 22. és 24. §-ai a kamatok tekintetében megfelelően alkalmazandók.

Szerémmegyére és Zimony városra vonatkozólag a moratoriumfeloldó rendelet 13. §-ában foglalt felhatalmazás alapján külön fog a pénzügyminiszter intézkedni.

Új illetéktörvény Ausztriában. 1915. szeptember 15-én

Ausztriában három császári rendelet jelent meg a törvénykezési illetékek, az örökösödési illeték és a biztosítási szerződések illetékeinek új szabályozásáról, mely természetesen azoknak nagymértvű felemelését foglalja magában. A törvénykezési illetékek fel-emelésében Ausztriát az 1914. XLIII. törvénycikkkel már meg-előztük, az örökösödési illetékek tekintetében pedig előreláthatólag legközelebb követni fogjuk. Ami ezen utóbbi, a közjegyzői gya-korlatot is közelről érdeklő, egyébként helytelenül még mindig illetékeknek nevezett, valóságban örökösödési adó illeti, az új osztrák törvény megvalósítja a progressio elvét és pedig nemcsak az eddigi, a rokonsági fok szerint igazodó, hanem az érték szerinti tulajdonképeni progressiót. Az adótételek emelkednek aszerint, amint az öröklött vagyon 1000 K-n alul marad, 1000—5000 K, 5000—10,000 K, 10,000—100,000 K, 100,000—200,000 K, 250,000—1,000,000 K között mozog vagy az 1,000,000 K-t is meghaladja. Ehhez képest a díjtételek leszármazókra és házastársakra 1.25, 1.5, 2, 2.5, 3 és 3.5%-ot; oldalrokonokra (a negyedik rokonsági fokig) 5, 6, 7, 8, 9, 11 és 13%-ot; másokra 10, 11.5, 13, 14.5, 16, 18 és 20%-ot tesznek ki. Jelentékenyen mérsékelte az ille-ték, ha az örökhagyó a hárczféren esett el. Az új díjtételek alá-esik minden, a rendeletnek 1916. január 1-én történő életbe lépése után megnyitott örökség.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó- hivatal
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	Budapest, VI, Andrássy-út 1.
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Aranykúti Dorgó Albert emlékezete. — Ingatlan értékének megállapítása a hagyatéki eljárásban. — Csereszerződések illetve. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874: XXXV. és 1886: VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Et nunc venio ad fortissimam causam: a közjegyzői kényszer — már t. i. a „poena nullitatis“ sanctiojához kötött kényszer kérdésére, melynek tárgyalásait behatóbban kell ismertetnünk.

Amint tudjuk: a kérdés, alig hogy felmerült, az egész ország jogászközönségét ugyszólván két táborra osztotta, mely két párt nemcsak a sajtóban, az ügyvédi egyletekben, hanem főképp a jogászggyűlésen és magában a parlamentben is — szemben állott egymással, ahelyett, hogy jogászaink a jövőnek szerencsésebb alakulásait előkészítve, bizonyos semleges középúton iparkodtak volna